

UNA APROXIMACIÓ AL CONTINGUT DE L'ARXIU DEL VENDRELL

ANNA SABANÈS I ALBERICH

*Pel seu relatiu desconeixement s'ha cregut interessant
d'aproximar-se al contingut de l'Arxiu Històric del Vendrell,
per donar-lo a conèixer als investigadors.*

*No podem deixar de fer constar la seva provisionalitat, tant
de l'emplaçament de l'Arxiu en si com del mateix
pre-inventari que, avui, hauria de sofrir grans modificacions
segons la recent normativa. Amb tot, l'interès per donar la
informació supera qualsevol canvi, que, quan es faci, serà,
esperem, definitiu.*

UNA APROXIMACIÓ AL CONTINGUT DE L'ARXIU DEL VENDRELL

En principi, voldria dir que la raó de ser d'aquesta comunicació no és més que la de donar a conèixer a la gent interessada en temàtica històrica, l'existència de l'Arxiu Històric del Vendrell, que ara, en vies d'ordenació i classificació, pot consultar-se cada dia a la Casa-Museu del Pardo del Vendrell.

Fins ara l'accés sempre havia estat possible, però la documentació es trobava dividida entre l'Ajuntament i la Casa del Pardo, la qual cosa dificultava considerablement un estudi concret, i l'investigador, en el cas d'haver d'anar a l'Ajuntament, s'havia de buscar ell mateix la documentació, dispersa i desordenada, i això desanimava qualsevol. Des del setembre passat, es troba tot el material històric aplegat a la Casa del Pardo, i ja mitjanament ordenat; l'accés a la documentació és fàcil. El fons administratiu actual resta a les dependències-arxiu de l'Ajuntament.

L'Arxiu Històric, que és del que tractarem, és molt jove, situat en un local no idoni, provisional, que ocupa tres habitacions d'un primer pis, petites però, de moment, habilitades, una com a dipòsit de documentació no ordenada; l'altra, molt petita, com a arxiu de cartells, revistes, etc., i la més gran, com a sala de consulta, arxiu i lloc de treball.

La documentació és guardada en armaris amb prestatgeries metàl·liques que, en principi, fan bé el servei. L'estat de conservació dels llibres i papers en general és correcte. Algun presenta signes d'abandó i mostra el maltracte a què va ésser sotmès. Una de les tasques dutes a terme en el trasllat ha estat la de neteja i conservació de bona part de la documentació, que ningú no havia tocat feia anys.

Pel que fa al caràcter dels fons destaca sobretot el fet que la documentació és municipal. Es tracta d'un arxiu municipal, tot i que és reconegut per la Generalitat com a futur Arxiu Històric Comarcal. La documentació que ara aplega és municipal, amb alguna donació de particulars, poc rellevant. L'Arxiu de Protocols Notarials es troba en una habitació contigua a l'Arxiu, però custodiada pel notari-arxiver de la vila, el senyor Antoni Deu i Font, que és a qui cal demanar la claus si es vol consultar. Engloba tot el segle XIX i XX. La documentació notarial anterior es troba a Tarragona, segle XVIII, i a Vilafranca, segles XVI i XVII, bàsicament.

Hem de pensar que quan l'Arxiu passi a formar part de la Xarxa d'Arxius de la Generalitat, com a cap de comarca, aquest podrà disposar de la documentació de les altres poblacions de la comarca, microfilmada o l'original si, com diu la llei, no es troba en un estat de conservació acceptable, posant-la així en condicions de ser consultada i assegurant la seva conservació. Així també es creu que quan l'Arxiu funcioni d'una manera estable durant un temps hi haurà més donacions de particulars i, sobretot, s'hi dipositarà l'Arxiu de Protocols. Al mateix temps es podrà dotar d'una biblioteca auxiliar, molt necessària, ara pràcticament inexistent.

Així, doncs, s'ofereix als investigadors la possibilitat de conèixer el contingut de l'Arxiu, la documentació municipal que, com tots sabem, és generada per l'administració del municipi. Malauradament, com ha passat en molts llocs, al Vendrell també s'ha destruït moltíssima documentació: guerres, revoltes i expoliacions de tota mena han mermat considerablement el contingut de l'Arxiu, que ara conté bàsicament documents dels segles XIX i XX, fins 1939, tot i que hi ha algun llibre del segle XVII i XVIII.

Disposem de pre-inventaris de l'Arxiu, però no són avui cap ajuda per a l'investigador ni per a l'arxiver. Un d'ells, fet el 1945, presenta una numeració de lligalls que no trobem quasi enlloc, fora de comptades carpetes, i degut al desordre en què es trobava tot, no podem, de moment, contrastar si hi ha tot el que en ell figura. En un altre de 1927, en canvi, sí

LLIBRE DE VAL- LIVAS

Feitas en la Vila del Vendrell, ses territoris Comen-
das als 26 de Mars del any 1727 i Acordadas
lo dia 20 de 8 bra del Sobrahir any Essent Regidors
de dita Vila Joseph Rubio Regidor Major Joseph
Fons Regidor Segon Anasi Casas Regidor Tercer.
Joan Fontanet Regidor Quart i Salvador Sureda
Regidor Quint i Publiomenes Fustes per los Regidors
del Bra Major Joze Solà i Joseph Vilaynè del
Bra Major Mariano Carbonell i Lluís Vidal
del Bra de del Bra Tercer i Rubió i
Rubió Remon i per Escriva Thomas Virgili
essent los los Sobrahirs Priors de Jurament per lo
Honorable Joan Vidal Barile Major de la dita
Vila del Vendrell i sa Braxmía.

que podem veure ja que manquen documents antics però caldrà esperar haver classificat tot el material existent per dir amb seguretat què hi falta. En un altre pre-inventari fet el 1985 trobem un llistat de documents però sense cap ordre arxivístic ni numeració. Per tant, és només com una mena de llistat.

Podem donar compte de tot el que són llibres, lligalls i expedients estructurats, però manca encara revisar tot uns plec de papers, de temàtica variada que, en principi, semblen no tenir una gran importància, però és material a ajuntar a l'existent. Això pot comportar una imprecisió considerable, sobretot en les seccions encara no classificades. Cal també fer notar que es donen les dades extremes, la qual cosa pot donar una idea falsa del contingut de l'Arxiu, ja que són dades límit, entre les quals es troben desgraciadament grans llacunes.

La nostra aportació és més per donar a conèixer l'existència de l'Arxiu com a tal que no pas el seu contingut encara no precisat, ja que es troba en vies d'ordenació. Demanàriem que si algú vol saber quelcom sobre un tema concret vingui a l'Arxiu, on es disposa d'uns primers llistats més exhaustius que la simple enumeració que aquí es presenta resumida.

Quant a la tipologia documental, tots sabem que els grups documentals que hom pot trobar en un arxiu municipal estan prou ben definits. Més difícil és, en canvi, exposar aquesta relació d'una manera lògica, clara i ordenada. D'entre les possibles alternatives, s'ha optat per seguir la divisió proposada, i avui gairebé normativa, del llibre *Els Arxius Històrics Municipals. Normes bàsiques de Classificació*, de Ramon Alberch, Francesc Barriach i Vinyet Panyella.

Intentarem donar una visió sintetitzada del contingut documental, de manera que els investigadors i interessats puguin tenir una idea força aproximada de les sèries que hom hi conserva. Tota vegada que no es disposava de cap instrument de descripció ara s'està elaborant una guia-inventari.

A grans trets, el contingut de l'Arxiu és el següent: hi trobem, com hem dit, la documentació característica de l'Administració Municipal i tota aquella documentació que d'una manera o altra ha passat per l'Ajuntament al llarg dels anys.

No hi ha, de moment, res més antic que un capbreu del 1693. El gros de la documentació és dels segles XIX i XX. Tot i que les actes municipals

hi són des del 1782. Són força completes les sèries de Defensa, Eleccions, Administració de Justícia, i Administració Municipal, amb les sub-sèries d'impostos, comptabilitat, correspondència... Es destaca tota la documentació relacionada amb Tomoví, pous d'aigua del Vendrell, amb un llibre de comptes de 1774, escriptures de cens d'aigua, del segle XIX, aigües de regar, actes de la Junta d'Aigües, etc. on es reflecteix la importància que sempre ha tingut Tomoví per a la vila.

Hi trobem també tot un feix de lligalls que fan referència al còlera de l'any 1911, a la Duana de Sant Salvador de finals del segle passat, padrons d'habitants des de 1859, cadastres des de 1808, etc.

Cal fer menció de l'aspecte arquitectònic i urbanístic. Tenim projectes d'obres no realitzades però molt interessants, com els d'una Escola Graduada el 1934 i 1935, d'una capella pel Cementiri el 1926, un projecte-reforma de la conducció d'aigües potables el 1907, també diversos plànols urbanístics de finals del segle passat i principi de l'actual, on podem observar el creixement de la vila i la seva evolució. En destaca tot un plec d'ara fa cent anys, molt interessant.

En canvi, hi ha una manca lamentable de projectes d'edificis, tant públics com privats, com ara la Biblioteca, el Sindicat Agrícola, cases particulars antigues, moltes avui desaparegudes, el Mercat, etc.

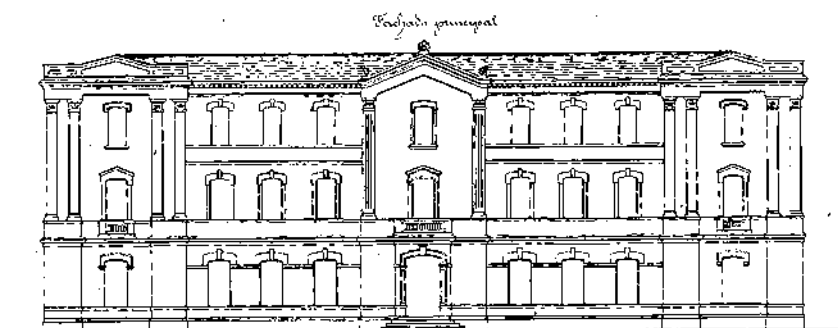
Menció apart mereix tot un ric fons provinent del poble de Sant Vicenç de Calders que constitueix un bloc compacte dels segles XIX i XX.

L'Arxiu té també una secció d'arxiu d'imatges, no catalogada però en constant creixement. Es reproduïxen fotografies antigues i es crea un fons públic. Hi trobem també un fons de documentació política de creació recent, just des de la primera propaganda electoral del 1976 ençà, i un conjunt de cartells i propaganda representatius de les activitats ciutadanes dutes a terme en els darrers anys.

Cal destacar també tot un seguit de lligalls amb el títol «Guerra Civil» i «Post-guerra», no classificats però que contenen documentació tan interessant com tota la referent a l'Hospital de Sang.

Es disposa també del Butlletí Oficial de la Província, de 1923 a 1927 i de 1939 a 1941, del periòdic «Vendrelli Portavoz Católico de la Villa», de 1957 a 1960, de 1961 a 1963, i de l'«Informes», de 1978 a 1981. Altres periòdics més antics poden trobar-se a la Biblioteca.

Creiem que en unes Jornades d'Estudis del Penedès, la constància

"Projecte de l'Hospital i Asil del S.S. Salvador del Vendrell. Tarragona, 2 de Gener de 1879. L'arquitecte Ramón Salas".

Façana de l'antic Hospital, possible nova seu de l'Arxiu Històric.

del funcionament d'un Arxiu Històric pot ser interessant. Les fonts d'on es pot treure informació són bàsiques. Cal dir que l'Arxiu del Vendrell ha estat molt poc treballat.

APÈNDIX

LLISTAT-INVENTARI DEL FONS MUNICIPAL DE L'ARXIU HISTÒRIC DEL VENDRELL

I. ADMINISTRACIÓ MUNICIPAL

I.1. Funcionament del Consell Municipal

- Manual d'acords 1782-1938
- Correspondència:
 - Correspondència alcaldia 1885-1928
 - Entrades 1927-1938
 - Sortides 1928-1938
 - Registre d'entrades 1884-1942
 - Registre de sortides 1884-1941
 - Llibre d'ordres 1768-1804
 - Cèdula 1792
 - Copiador 1822-1923
- Càrrecs municipals 1893-1909
- Funcionaris municipals 1889-1958

I.2. Llibres d'arrendaments 1801-1931

Llistat de cinc arrendaments de 1796

I.3. Finances i patrimoni

- Capbreu 1693-1694
- Béns comunals 1893-1909. Finques urbanes 1893-1909
- Cadastres 1861, 1905, 1909
- Apèndix als cadastres 1884-85 a 1940
- Comptabilitat i recursos:
 - «Apeo» 1849
 - Llibres de comptabilitat, de 1873-1941
 - Recursos i impostos: Cadastre 1808-1843
 - Repartiments 1850-1940
 - Padrons d'arbitris 1921-1939
 - Repartiment veïnal 1886-1922
 - Treball del repartiment de 1860
 - Treballs estadístics de 1858
 - Baixes per fil·loxera 1904-1905
 - Contribucions extraordinàries 1891
 - Registre fiscal d'edificis i solars anys 20
 - Padró d'edificis i solars 1931-1936
 - Consums 1867-1921
 - Impostos varis 1893-1909
 - Contribució industrial 1870-1955
 - Cartilles avaluatòries 1888
 - Utilitats 1918-1924
 - Altres 1884-1958

I.4. D'altra documentació de caire econòmic

- Escorxador 1886-1928
- Mercat 1885-1952

II. ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA

II.2. • Judicis de conciliació 1836-1855

- jutjat d'Instrucció i la. Instància 1896-1930
- Correspondència varia 1876-1940

II.3. • Presons 1867-1941

- Comptabilitat del Partit Judicial 1876-1941

III. AGRICULTURA, RAMADERIA I PESCA

- III.1. Preus agrícoles i ramaders. Jornals. 1845-1936
- III.2. Interrogatoris i enquestes. Producció i consum 1849-1936
- III.4. Documentació relacionada amb l'usdefruit i repartiment de les aigües 1878-1938
- III.5. Junta local d'informació agrícola 1901-1946
- III.6. Cooperativa de caire agrícola 1911-1939
- III.7. Conflictes contractes de conreu 1931-1935
- III.8. Fires agrícoles i ramaderes 1901-1930
- III.9. Censos i recomptes de bestiar 1849-1944
- III.10. Extinció d'animals perillosos. Plagues del camp 1880-1927

IV. ASSOCIACIONS

- IV.1. Gremis 1917-1932
- IV.2. Culturals 1893-1936
- IV.3. Polítiques i sindicals 1877-1955
- IV.4. Recreatives:
 - Esportives 1915-1930
 - Espectacles públics 1924-1926
- IV.5. Documentació relativa a particulars: hi ha dues donacions de llibres de comptes per classificar. Segle XX.

V. BENEFICÈNCIA

- V.1. Institucions. Hospital
 - Antic Hospital del Vendrell 1854-1855
 - Nou Hospital. Donatius i llegats. Contribuents 1879-1960

Año de 1774.

Libro enq^{te} se deven continuar y des-
cribir con toda forma, y claridad las
cuentas del Agua de la Fuente de Tomo-
vi segun lo prevenido en el cap^o 4°
del Reglam^{to} y ordinaciones, q^{as} deven
obsevarse en la Villa del "Vr duell", y
fueron aprobadas por el As. Ill^{ta} Senior
Dn. Lorenzo para la buena Administra-
cion y repimen de dicha Agua.

Fue echo este Libro en dho año 1774 y si-
endo Mayle Jph^{te} Fontana. Juan Fábrea
nav Reg^{te} 1.º Jph^{te} Serra Reg^{te} 2.º Juan
Crespo Reg^{te} 3.º Pedro Nin Reg^{te} 4.º Jph^{te}
Riquel Reg^{te} 5.º y Salvador Ramon San-
dico Procurador.

"Llibre de comptes de l'aigua de Tomoví", de l'any 1774.

En el llibre es pot veure la importància que sempre han tingut les aigües de Tomoví per a la vila, tant en el seu evident interès social com econòmic.

V.3. Comptes de l'administració benèfica 1854-1939

V.4. Actes i oficis de la Junta local de Beneficència 1842-1843, 1927
Correspondència general. Factures 1859-1959

V.5. Institut de Reformes Socials 1901-1923

V.6. Junes d'extinció de la mendicitat 1911-1937

Comissió de Beneficència 1935

Junta Municipal de Protecció de la Infantesa i Extinció de la mendicitat 1927-28, 1937

Junta de Protecció de la Infantesa 1922-35, 1936-37

VI. CULTURA

Es tracta d'una secció que trobem tan dispersa, que no està encara ordenada. Per tant, pot ampliar-se encara molt més a mesura que es classifiqui tot.

VI.1. Arxius, biblioteques i museus 1917-1930

VI.2. Festes i tradicions 1893-1932

VI.4. Turisme 1933

VI.6. Homenatges

Àngel Guimerà 1909

Pau Casals 1927

Varis 1902-1923

VI.7. Commemoració del 4 de març de 1874. 1876-1925

Visites de personalitats 1903-1931

VII. DEFENSA

VII.1. Allistaments, quintes, lleves forçoses, sorteigs. Matriculats de l'armada. Targes de mobilització. Expedients de quintes, prò-fugs, exempcions.

Quintes 1893-1936

Exempcions, redempcions i substitucions 1893-1924
Admissió 1876
Pròfugs i desertors 1893-1924
Actes d'allisament 1910-1911
Expedients 1909-1924
Concessions i permisos 1902-1920
Documentació varia 1834-1869
Correspondència 1823-1926
Justificants de revista 1876-1930
Registre 1896-1907
Censos de carros, autos, motos, bicicletes i bestiar 1926-1933
Allotjaments. Padrons. 1850-1902
Proveïments, subministres 1873-1929

VII.2. Cossos de seguretat

Sometents 1844-1910
Milícia Nacional 1838-1876
Guàrdia Civil 1893-1909. Carrabiners Port de Sant Salvador
1893-1935
Policia Municipal 1876-1909
Guàrdies Rurals 1876-1935
Guàrdies Jurats 1889-1911

VII.3. Seguretat pública

Fortificacions militars 1873-1903
Ordre públic 1844-1931
Certificats varis 1825-1959
Desapareguts 1900-1908

VIII. POBLACIÓ

VIII.1. Recomptes de població

Padrons 1857, 1859, 1871, 1875, 1880, 1885, 1889, 1910,
1924, 1936
Extracte del Padró 1846, 1847, 1848, 1850, 1851, 1853, 1854,
1855, 1856, 1857
Resum del Padró 1924, 1931, 1933, 1930, 1937
Empadronament. Quadern auxiliar 1924-1938
Registre d'altres i baixes 1925-1938
Cens de població 1897, 1900, 1920

Antecedents del Cens 1888, 1920

Resum del Cens 1901, 1911, 1921

Registre Civil Municipal:

- Certificat de l'estat d'altres i baixes pel Padró de 1845

- Estadística 1858

- Moviment de població 1864

Junta Local del Cens. Documentació vària 1887-1932

IX. ELECCIONS

IX.1. Municipals 1891, 1892, 1893, 1895, 1897, 1899, 1901, 1903, 1905, 1930, 1931, 1934

IX.2. Provincials 1882, 1896, 1901, 1905

IX.3. Parlament de Catalunya 1931, 1932

IX.4. Eleccions Generals

Corts 1876, 1882, 1893, 1896, 1898, 1899, 1901, 1903, 1905, 1907, 1914, 1931, 1933, 1936

Senat. Compromissaris per a senadors 1893-1930

Compromissaris per a la votació de President de la República 1936

IX.5. Referèndums. Per l'aprovació o no de l'Estatut 1931

IX.6. Cens electoral. Junta Local del Cens Electoral. Documentació vària 1835-1936

XI. INDÚSTRIA I COMERÇ

XI.2. Documentació relativa a diverses indústries 1898-1940

XI.3. Comerç

19 lligalls, no treballats, de la Duana del Port de Sant Salvador XIX/3-XX/1.

Estadístiques 1816-1862, 1925-1926, 1945

Obertura d'establiments 1860

XI.4. Comunicacions

Correus i telègrafs 1825-1936

XII. INSTRUCCIÓ PÚBLICA

- XII.2. Censos escolars. Llista de faltes 1876,1931-32
Comptes 1892-1909
- XII.6. Fundacions d'ensenyament de caire religiós
Col·legi dels Germans Carmelites de l'Ensenyament 1894-1902
- XII.8. Documentació diversa 1935
Inventaris d'escoles 1931
Expedient sol·licitant una subvenció 1896

XIII. OBRES PÚBLIQUES I URBANISME

- XIII.1. Fortificacions 1873-1903
- XIII.3. Enllumenat 1884, 1912 elèctric, 1901-1909, 1927, 1933
Aigües (trobem molt variada documentació referent a aigües, tant de les potables com de reg).
Comptes d'aigua 1774
Censos 1854-1951
Aigües potables. Projecte de conducció 1907
Emprèstit 1912, 1928
Varis 1907-1924

Aigües de regar 1914-1936. Comptes 1885-1886,1905
Actes Junta 1912-1955
Venda 1878-1879
Clavegueres 1924-25. Obres 1901-1932
Gas 1935
Pavimentació 1924-25
Arbrat 1901-1909
- XIII.4. Ferrocarril 1892-1935
Ponts i camins 1876, 1905-1909, 1917-1925, 1929
- XIII.5. Obres de caràcter municipal. Relació de jornals.
Obres de Tomoví. Jornals 1911
Carrers 1909-1936
Cementiri 1928-1931. Projecte d'ampliació 1927-28
Camí de Sant Salvador 1927-1929
Projecte Grup Escolar 1937

Projecte d'Escola Graduada 1934-35

Projecte de capella Cementiri 1926

Avantprojecte pas inferior Estació 1925

XIII.7. Llicències d'obres d'edificació 1921

sol·licituds 1928

XIV. SANITAT

XIV.1. Epidèmies i contagis

Expedient còlera de 1885

Expedient còlera de 1911

XIV.2. Lluita antiràbica 1934

Comunicats anuals de sanitat 1879-1982

Prostitució 1894-1940

Ordres i edictes 1893-1909

Memòria sanitària 1925

Reglament de Sanitat local 1927

XIV.4. Actes de la Junta del Cementiri 1894-1927

Localitats i inhumacions 1896-1905, 1927-1937

Volem fer notar d'una manera rellevant que aquest pre-inventari no és, de cap manera, exhaustiu del contingut real de l'Arxiu, per diferents motius:

- L'Arxiu està en vies d'ordenació. Per tant, hi manquen moltes coses.

- Les dates que presenta són dades extremes o límit, entre les quals hi ha, malauradament, grans llacunes, la qual cosa pot donar una idea falsa del contingut de l'Arxiu.

El fet, doncs, de poder pecar tant per excés com per defecte fa que el considerem només com a orientatiu, i davant d'algun interès sobre qualsevol punt agraïrem la consulta a l'Arxiu.